

Průzkum podnikatelského prostředí v Olomouci

Zadavatel: Statutární město Olomouc

Zhotovitel: Berman Group

Datum: Říjen 2024

group
Berman.

Obsah:

1.Úvod a metodika	4
2.Shrnutí závěrů z průzkumu.....	5
3.Výsledky průzkumu ve firmách	7
Základní charakteristika vzorku firem	7
Bariéry rozvoje firem.....	7
Pracovní síla a zaměstnanost	9
Obrat a export	16
Ukotvení v regionu	18
Dopady Covid-19 a války na Ukrajině.....	19
Sociální odpovědnost	21
Náměty pro podporu podnikání.....	21
Celkový pohled na Olomouc.....	23
4.Seznam použitých zkratk.....	26

Seznam grafů:

Graf 1	Bariéry rozvoje firem	8
Graf 2	Bariéry rozvoje firem dle jejich velikosti	9
Graf 3	Vývoj počtu zaměstnanců v navštívených firmách	10
Graf 4	Vývoj počtu zaměstnanců ve firmách dle jejich velikosti	11
Graf 5	Vývoj průměrné hrubé mzdy	12
Graf 6	Vývoj průměrné hrubé mzdy ve firmách dle jejich vlastnictví	12
Graf 7	Máte zaměstnance ve výzkumu a vývoji?	13
Graf 8	Počet zaměstnanců ve VaV dle vlastnictví firem	14
Graf 9	Význam VaV aktivit pro firmu	15
Graf 10	Význam výzkumu a vývoje pro firmy dle jejich velikosti	15
Graf 11	Bariéry VaV aktivit	16
Graf 12	Trhy místních firem	17
Graf 13	Vývoj obrátu firem dle jejich vlastnictví (v tis. Kč)	17
Graf 14	Nemovitosti, investice, expanze	18
Graf 15	Dopady války na Ukrajině (a pandemie Covid-19)	19
Graf 16	Nejčastější problémy způsobené pandemií Covidu 19 a válkou na Ukrajině	20
Graf 17	Jak se na důsledky války na Ukrajině připravujete?	21

1. Úvod a metodika

Průzkum podnikatelského prostředí (PPP) je v Olomouci prováděn od roku 2000 v pravidelných dvouletých intervalech. Průzkumy podnikatelského prostředí podle použité metodiky provádí Berman Group v českých městech a regionech od roku 1995. Jednotlivé otázky v průzkumu se mírně upravují v souladu s tím, jak se postupně mění podnikatelské prostředí a ekonomika České republiky, zejména zdroje její mezinárodní konkurenceschopnosti.

V současném průzkumu byly doplněny otázky na dopady ruské agrese proti Ukrajině, případně pandemie Covid-19. Oba tyto externí šoky představují nejzávažnější zásah do ekonomiky od krizového roku 2008. Jako inspirace byly při formulaci otázek využity průzkumy mezi firmami, které byly prováděny v zahraničí i v Česku v minulých dvou letech před průzkumem v Olomouci.

Výsledná zpráva je založena na odpovědích majitelů či vrcholových manažerů místních firem, z nichž 41 bylo konzultanty Berman Group buď osobně navštíveno, nebo rozhovory proběhly distančně, během měsíců července, srpna a září 2024. Všechny rozhovory provedli odborní tazatelé/konzultanti zpracovatele.

Vedle informací o samotných podnicích, jejich aspiracích a pozici na trhu, investičních a rozvojových záměrech, výzkumných a vývojových aktivitách, kvalitě podnikatelského prostředí a názorech na rozvoj města, bylo tématem rozhovorů také hodnocení služeb místní (veřejné) správy.

Na tomto místě je nutné vyzdvihnout vstřícnost a ochotu, s níž naprostá většina oslovených souhlasila s rozhovorem a poskytla informace o firmách, a také cenné postřehy a doporučení týkající se stavu místního podnikatelského prostředí.

Závěrečná zpráva Průzkumu podnikatelského prostředí obsahuje odpovědi poskytnuté zástupci firem pouze v agregované podobě. Individuální odpovědi nejsou zpracovatelem zveřejňovány a vyplněné formuláře průzkumu zůstávají v držení zpracovatele.

2. Shrnutí závěrů z průzkumu

Za nejdůležitější zjištění průzkumu lze považovat následující informace:

- Navzdory přetrvávajícím potížím způsobených globální situací (konflikt na Ukrajině či Blízkém východě) pokračuje místní ekonomika dle informací ze vzorku navštívených firem v růstu. Podniky byly v minulých letech se svými předpověďmi opatrné, nicméně i nadále se zvyšuje jejich obrat i počet zaměstnanců.
- Podle aktuálních zjištění lze i nadále počítat s nárůstem tržeb, ale podobně jako před dvěma lety bude záležet na vývoji současné ekonomické a politické situace. Firmy už sice ve většině případů překonaly důsledky pandemie Covid-19, s obtížemi spojenými s válkou na Ukrajině či jinými světovými konflikty se ovšem stále vypořádávají.
- Firmy v největší míře trápí kromě tradičně zmiňovaného nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců (51 %) také vysoké energetické náklady (51 %), které se podle jejich slov nemění a bude si na ně potřeba zvyknout. S dopady válečných konfliktů ve světě souvisí i rostoucí cena dopravy, především té námořní, což dokládá často zmiňovaná cena vstupů (44 %).
- Pokračuje trend, kdy firmy, zejména v důsledku těchto ekonomických problémů, přestávají hledat prostory pro další rozšiřování. Jestliže před čtyřmi lety hledalo nové pozemky/prostory pro rozšíření 40 % oslovených firem, tentokrát už jich bylo (stejně jako v minulém průzkumu) jen 26 %. Dotčené podniky si v této souvislosti stěžují na nadměrné množství skladovacích hal, které zabírají místo v okolí města.
- V říjnu 2024 pracovalo v 41 navštívených podnicích 5181 zaměstnanců. Navzdory tomu, že problém se získáváním nových pracovních sil je stále aktuální, byl oproti minulému roku opět zaznamenán nárůst (+165 osob). Z odpovědí manažerů plyne, že o podobně velkou skupinu by se podniky rády rozšířily i v příštím roce.
- Ve firmách neroste pouze počet pracovníků, ale také i průměrná hrubá mzda, která v roce 2024 činila zhruba 43 635 Kč. S jejím mírným navyšováním počítají firmy i do dalších let, nicméně stále platí, že jde o jeden z faktorů, který pro ně představuje vysokou zátěž.
- Téměř tři čtvrtiny (71 %) z navštívených společností zaměstnávají pracovníky, kteří se věnují aktivitám ve výzkumu a vývoji. V roce 2024 jich bylo zhruba 220, přičemž více jich v přepočtu na počet zaměstnanců pracuje ve společnostech s domácím (českým) vlastníkem.
- Celkový obrat zkoumaných podniků v roce 2023 dosáhl 17 134 milionů Kč a odhad na rok 2024 očekává nárůst na 18 321 milionů Kč. Je pozitivní, že firmy odhadují zvýšení celkových obrátů i nadále. Celkem 22 (54 %) z 41 navštívených firem očekává nárůst i v nejbližších letech, což platí ale jen pro čtyři ze sedmi podniků s více než 250 zaměstnanci.
- Přibližně tři čtvrtiny navštívených podniků (31) vlastní nemovitost, ve které sídlí, případně mají svou výrobu, zatímco zbývajících deset je v nájmu. Většina z nich v současné době nehledá způsoby, jak tuto situaci změnit, a má buď dostatek prostoru ve své současné lokaci, nebo musela plány na rozšiřování pozastavit. Jedenáct podniků by naopak rádo svou výrobu či zázemí rozšířilo, podle svých vyjádření ale narážejí na nedostatek volného prostoru na území města.

- Podniky by nejvíce ocenily, kdyby došlo k zefektivnění fungování státní správy, zlepšení celkové dopravní situace ve městě, a v neposlední řadě by uvítaly i větší zájem města o menší a střední firmy.
- Firmy mají zájem o společné řešení otázky ubytování zahraničních pracovníků ve městě, školení s ohledem na nařízení Evropské unie či společného hledání způsobu, jak ve městě udržet mladé lidi.
- Vynikající prostředí pro život, přítomnost univerzity a ideální geografická poloha z hlediska celé České republiky byly nejčastěji zmiňovány jako kladné stránky města Olomouce.
- Olomoucké podniky trápí především nadměrná byrokracie, nedostatečná komunikace a informovanost ze strany města a nelepšící se dopravní situace.
- Mezi firmami převažuje s prostředím v Olomouci spokojenost. Dvacet pět podniků (61 %) prohlásilo, že je s Olomoucí jako místem pro podnikání spíše spokojeno a 12 jich deklarovalo dokonce úplnou spokojenost (29 %). Spíše nespokojené byly pouze čtyři zbývající firmy.

3. Výsledky průzkumu ve firmách

Základní charakteristika vzorku firem

Průzkumu se zúčastnilo 41 firem lokalizovaných v Olomouci. Ve zkoumaném vzorku je sedm podniků (17,1 %) spadajících do kategorie velkých (250 a více zaměstnanců), které zaměstnávaly 3242 pracovníků, což představuje téměř 63 % ze všech navštívených firem. Dále zde najdeme 17 středních podniků – 41,5 % (od 50 do 250 zaměstnanců) a konečně 14 malých podniků (34,1 %) s počtem zaměstnanců nepřevyšujícím 50. Zbývající tři podniky (7,3 %) pak spadají do kategorie mikrofirem s méně než 10 zaměstnanci. Ve zkoumaném vzorku převažují domácí (české) podniky, kterých bylo celkem 33. Zbývajících osm má své hlavní sídlo jinde v Evropě.

Bariéry rozvoje firem

Jedna z prvních otázek průzkumu zjišťuje, co brání podnikům v dalším rozvoji a co jim přináší největší problémy (viz Graf 1). Za největší problém býval v minulých letech tradičně označován nedostatek kvalifikovaných pracovníků, což se nepotvrdilo pouze v průzkumu před dvěma lety. V tom aktuálním se problém s dostupností zaměstnanců do popředí vrátil a za největší bariéru jej označilo 51 % podniků. Stejně často byla zmiňována i vysoká cena energií, která podniky nepřestává trápit ani přibližně dva roky od vypuknutí války na Ukrajině, která byla jeho spouštěčem.

„Neustále se potýkáme s drahými energiemi. Když čtu v novinách, že energie zlevňuje a její ceny už lidi netrápí, tak mám dojem, že to zlevňování se asi netýká firem.“

„Přistupujeme k postupnému snižování počtu zaměstnanců. Od roku 2015, kdy nás bylo kolem 50, jsme se dostali až na současných 15. Je to efektivnější a lidé dostanou více peněz.“

„V tomto roce se situace se zaměstnanci nečekaně a zřejmě náhodně zlepšila. Přišlo k nám samo od sebe několik zajímavých lidí.“

„Chybí hlavně technické profese. Největší problém je ten, že studenti, kteří dělají technické obory, utíkají do Brna a do Prahy, a to i přesto, že dodělají VŠ v Olomouci. Nebo se pak nevrátí, pokud jdou rovnou studovat tam.“

„Znám případy, kdy lidé jezdí pracovat do Zlínského kraje, mají tam více peněz. Olomoucko je dlouhodobě podprůměrné ve mzdě. To je velký problém.“

Na třetím místě se tentokrát objevil problém, který v průzkumu před dvěma lety trápil firmy nejvíce – cena vstupů, tedy materiálu, komponent, surovin a dalších (44 %). Podle podniků se sice cena materiálů a dalších surovin nesnížila, a trápí je i jejich nedostatek, nicméně v současné době jsou palčivějšími potížemi kvalifikovaní zaměstnanci či zmiňované ceny energie.

„Naši dodavatelé drží ceny energie nahoře. Od začátku války na Ukrajině. Dodavatelé pořád říkají, že nejde zlevňovat. Ceny jsou zafixované a nechtějí jít dolů.“

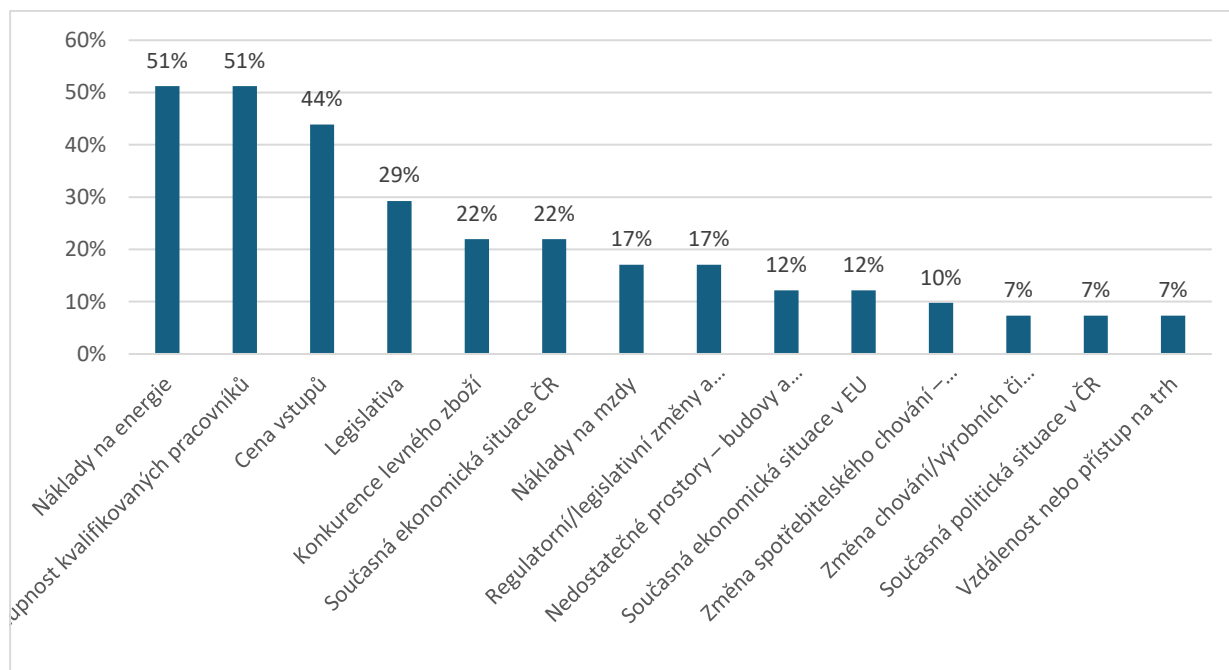
„Cena dopravy z Číny roste, především ta kolem Afriky, ale my to nemůžeme promítnout k zákazníkovi.“

Potíže se získáváním nových pracovníků nevymizely. Firmy podle svých slov řeší kromě problému jejich dostupnosti také ochotu nově získaných zaměstnanců plnit požadavky a často se potýkají s tím, že nový pracovník nevydrží na pozici více než několik dní. Potíž by přitom neměla být ve výši nabízené mzdy,

na jejíž nárůst už si podniky zvykly. Jestliže v roce 2020 označilo problémy spojené s náklady na mzdy více než 43 % dotázaných firem, v tom o dva roky později to bylo pouze 18 %, a v tom současném je to 17 %. Situaci na pracovním trhu podniky nejsou schopny řešit bez zaměstnávání zahraničních pracovníků.

„V posledních letech jsme navázali spolupráci se srbskými kolegy, kteří jsou velmi pracovití a spolehliví.“

Graf 1 Bariéry rozvoje firem

Zdroj: Vlastní zpracování.

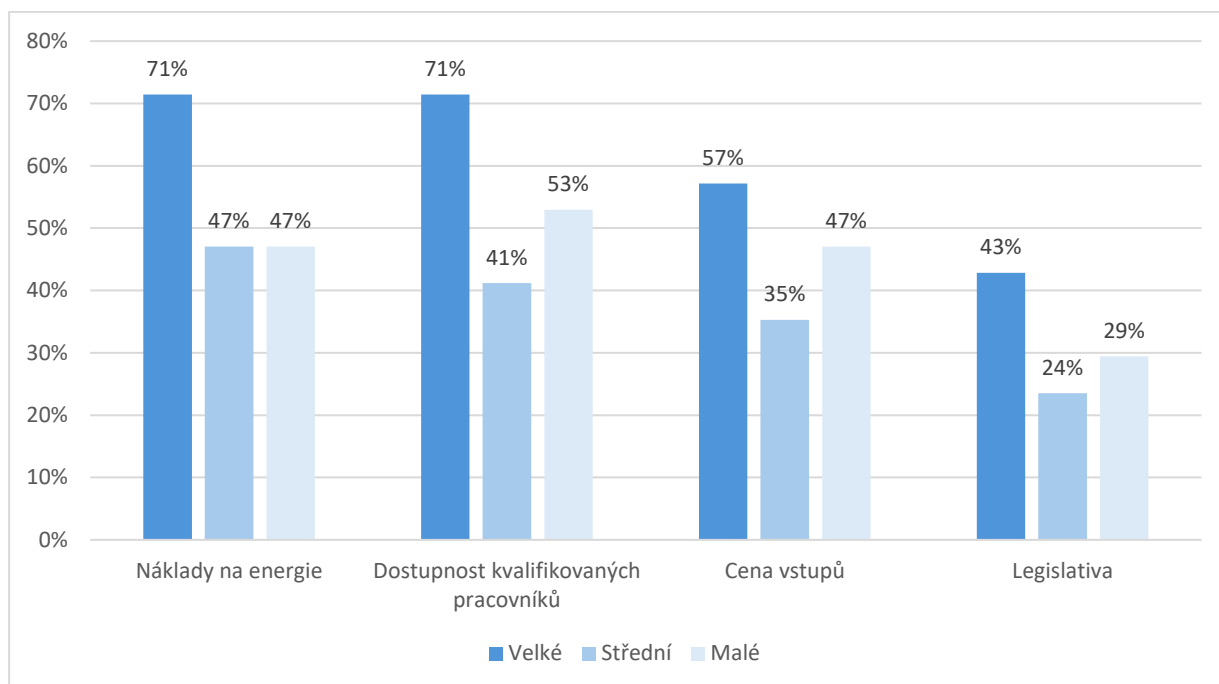
Na čtvrtém místě se mezi hlavními bariérami podobně jako v minulém průzkumu objevily nástrahy a omezení legislativních předpisů (29 %), ať už těch českých nebo evropských. K mírnému nárůstu oproti předchozímu průzkumu došlo v případě nedostatečných prostor (12 %), v jehož souvislosti některé firmy zmiňují dostupnost volných pozemků či přístupnost místních průmyslových zón.

„Najít pozemek pro rozšíření není snadné. V okolí města vyrostly samé skladovací prostory, které zabraly spoustu místa.“

„Do Olomouce jsme přesunuli výrobu z jiného moravského města, kde jsme nemohli sehnat prostory, což se nám zde podařilo.“

„Uvažujeme o rozšíření. Jsme v nájmu, ale chtěli bychom do vlastního. Dovedu si představit, že bychom se díky tomu i zdvojnásobili. Ale není místo. A když už náhodou nějaké je, tak je to strašně drahé – pět až osm tisíc korun za metr. To jsme nečekali.“

Graf 2 Bariéry rozvoje firem dle jejich velikosti

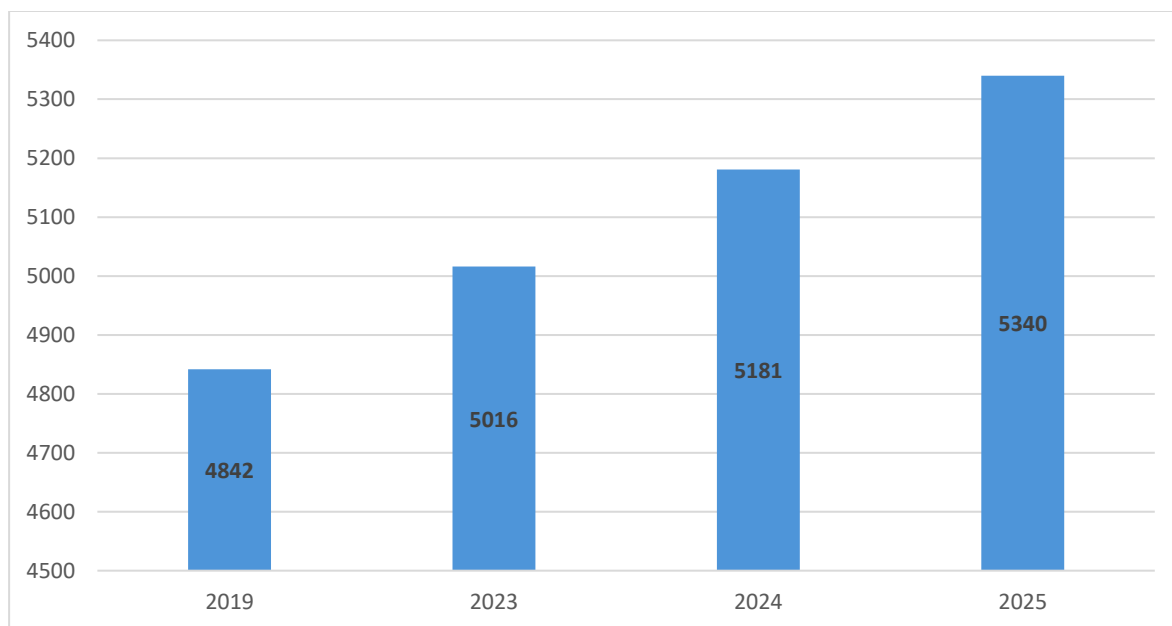
Zdroj: Vlastní zpracování.

(Graf 2) zobrazuje vnímání bariér rozvoje firmami dle jejich velikosti. Na první pohled je zřejmé, že v případě velkých společností (s 250 a více zaměstnanci) se potíže s dostupností kvalifikovaných pracovníků a cenami energií nezměnily a jsou stále jejich největším problémem. Oproti minulému průzkumu došlo v tomto směru k výraznému nárůstu v oblasti cen energií, kdy v roce 2022 je za problém označilo pouze 43 % velkých firem, zatímco dnes tomu tak bylo v 71 procentech. Dostupnost kvalifikovaných pracovníků trápí o něco méně firmy střední, které ji za svůj hlavní problém označily ve 41 % případů a nejčastěji zmiňovaly náklady na energie, což je ale i tím, že u nich nedocházelo k zásadnímu růstu.

Ceny vstupů, materiálu, surovin a dalších komponent nejvíce zatěžují firmy velké (57 %), které je často dovážejí ze všech koutů světa, ale trápí i malé podniky (47 %). Nejméně často je zmiňovaly podniky střední (35 %).

Pracovní síla a zaměstnanost

V navštívených podnicích pracovalo v roce 2024 celkem 5181 zaměstnanců. Navzdory tomu, že problém se získáváním nových pracovních sil je stále aktuální, byl oproti minulému roku opět zaznamenán nárůst (+165 osob). K tomuto nárůstu došlo i přesto, že firmy v průzkumech dlouhodobě poukazují na neudržitelný růst z hlediska počtu pracovníků a finančních nákladů s tím spojených. Výhled majitelů/manažerů místních firem je navíc i nadále mírně optimistický, jak tomu bývá v posledních letech pravidlem, a pro příští rok počítá s nárůstem o cca 150 zaměstnanců, který může být i vyšší. Podmínkou je pochopitelně příznivý vývoj i s ohledem na současnou ekonomickou a politickou situaci.

Graf 3 Vývoj počtu zaměstnanců v navštívených firmách

Zdroj: Vlastní zpracování.

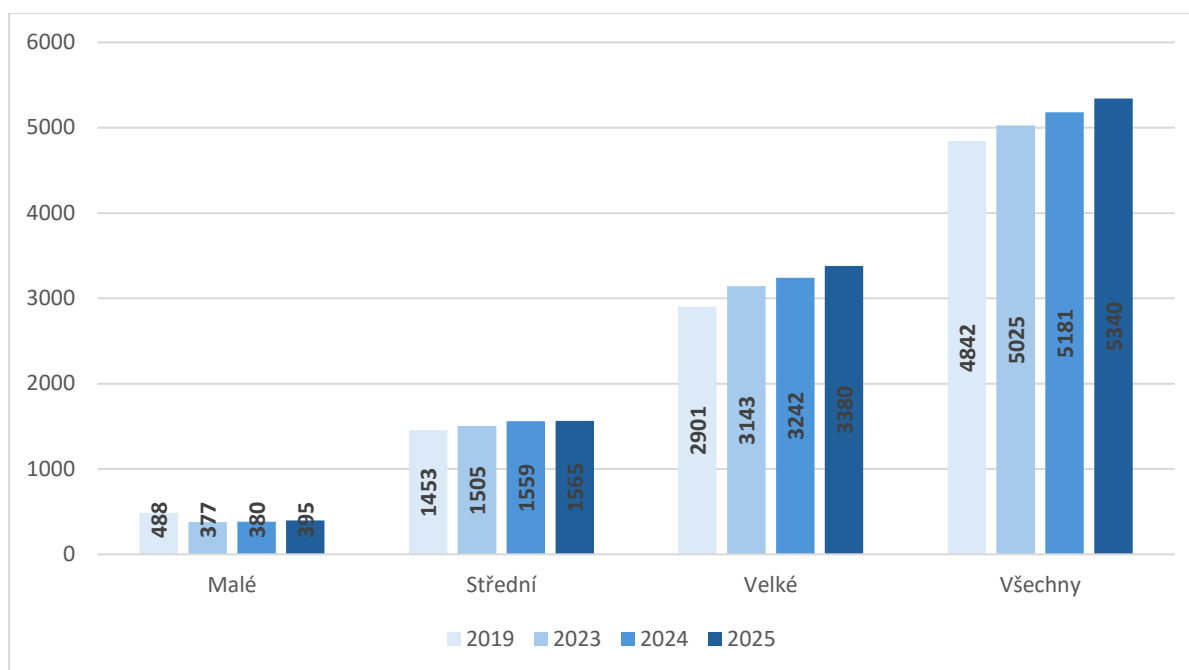
„Problém jsou stále zaměstnanci, ale podařilo se nám to vylepšit díky migrační vlně z Ukrajiny. Do budoucna to ale bude problém, protože to nejsou lidé, kteří by měli kvalifikaci pracovat ve výrobě a budou chtít dělat lepší práci, na kterou mají kvalifikaci.“

„Jestliže se politici radují z 2% nezaměstnanosti, tak nevědí, co říkají. Tato přehnaně nízká nezaměstnanost představuje velký problém při shánění potřebných pracovníků.“

„Nezdá se mi, že by se situace na trhu práce s přicházející generací nějak zlepšila. Spíše naopak. Už se nám stalo, že zájemce o práci dorazil s rodiči, kteří hovořili za něho.“

Z pohledu velikosti firem zaznamenaly největší nárůst v počtu zaměstnanců za posledních pět let velké podniky (nad 250 zaměstnanců), které v roce 2019 zaměstnávaly dohromady 2901 pracovníků, zatímco v roce 2024 to bylo 3380 (+16 %). K nárůstu počtu zaměstnanců došlo i ve středně velkých firmách (od 50 do 250 zaměstnanců), které před pěti lety zaměstnávaly dohromady 1453 osob, zatímco v letošním roce jich bylo 1565 (+7 %). Jak je patrné z (Graf 4), tak v případě malých firem došlo na rozdíl od předchozích průzkumů k poklesu počtu zaměstnanců, ale toto číslo je ovlivněno situací v jedné konkrétní firmě, kde došlo k zásadnímu snížení počtu zaměstnanců.

Graf 4 Vývoj počtu zaměstnanců ve firmách dle jejich velikosti

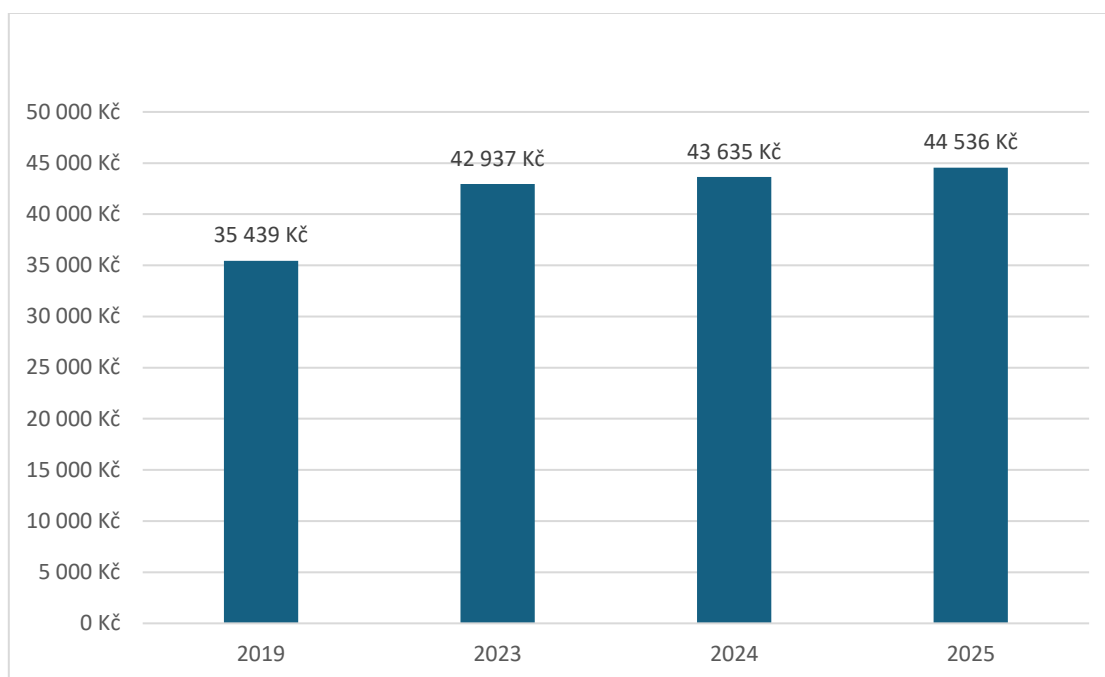

Zdroj: Vlastní zpracování.

Průměrná mzda v tomto roce dosáhla dle vyjádření těch manažerů, kteří na otázku odpověděli, částky 43 635 Kč, což je více než v předchozím roce 2023, kdy činila 42 937 Kč. Oproti stavu před pěti lety (2019) se tak průměrná hrubá mzda v navštívených podnicích navýšila zhruba o téměř 23 % (z 35 439 Kč). S mírným nárůstem počítají oslovení manažeři i v dalším roce, ale i v tomto případě bude vše záležet na dalším vývoji ekonomické situace.

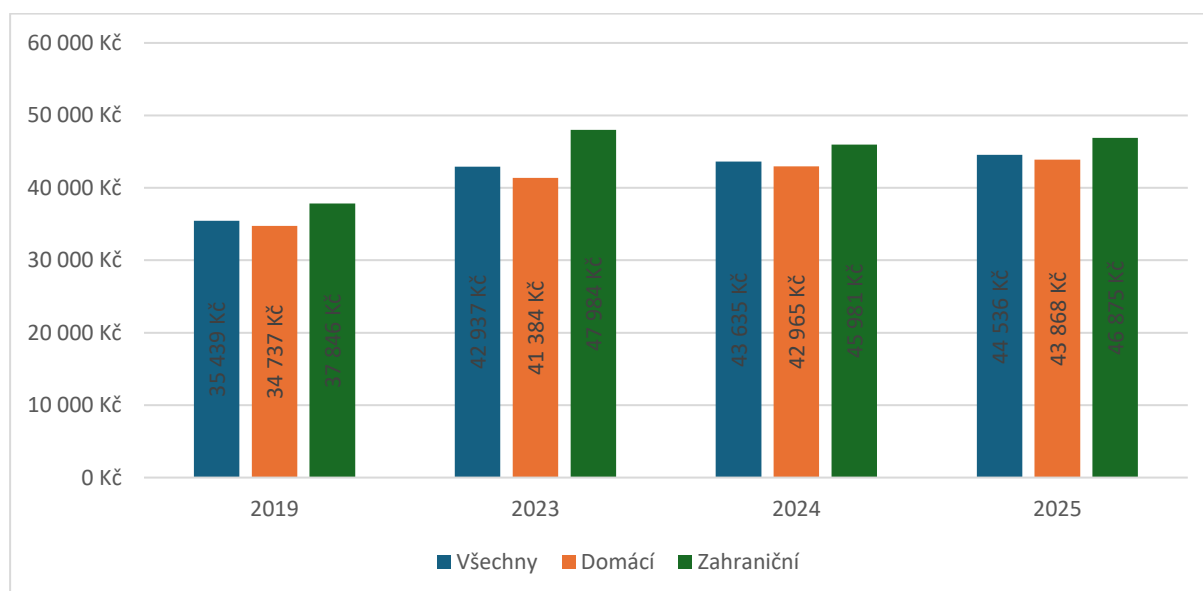
„Zaměstnanci mají stále velké nároky, které podporuje i jiný fakt: Není totiž dobře, když platy ve státním sektoru jsou vyšší než v soukromé sféře. To je špatně v této republice.“

„Neustále zvyšování minimální mzdy firmám rozhodně nepomáhá. Zákoník práce nám obecně nepomáhá vůbec v ničem.“

Graf 5 Vývoj průměrné hrubé mzdy

Zdroj: Vlastní zpracování.

Z následujícího grafu (Graf 6) je patrné, že společnosti se zahraničním vlastníkem vyplácejí vyšší průměrnou hrubou mzdu než domácí, což vyplynulo i ze zjištění předchozích průzkumů. Oproti tomu poslednímu ve vzorku navštívených firem ale není takový rozdíl. Ten je sice dlouhodobý a například v roce 2017 (na základě informací z minulého průzkumu) činil téměř 11 tisíc Kč, ale v tom letošním se jedná o rozdíl výrazně nižší (cca 3 tisíce Kč). Obdobně jako v případě dalších výsledků je toto číslo ovlivněno vzorkem navštívených firem.

Graf 6 Vývoj průměrné hrubé mzdy ve firmách dle jejich vlastnictví

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jak již bylo uvedeno v části věnované bariérám rozvoje firem, místní podniky vnímají dostupnost kvalifikované pracovní síly jako jeden z hlavních omezujících faktorů (51 %). Chybí hlavně

specializované dělnické profese, ale i vysokoškolsky vzdělaní odborníci, zejména ti s technickým vzděláním.

„Stát se zaměřil na vzdělávání v humanitních vědách a ty technické tím trpí, ale technika nám ze života nemizí, ba naopak. Už na SŠ je problém dostat studenty na technické obory.“

Nedostatek kvalifikovaných pracovních sil se firmy snaží řešit spoluprací s místními středními ale i vysokými školami. Spolupráci tohoto druhu má přímo v Olomouci navázáno 24 dotázaných firem. Sedmáct podniků pak spolupracuje i s nějakou školou, nejčastěji vysokou, lokalizovanou jinde v České republice (Brno, Praha). Častou odpovědí mezi 17 podniky, které tuto spolupráci nemají, byla skutečnost, že ve městě pro ně není vhodná škola. Případně, že spolupráci v minulosti měly, ale ta se neosvědčila. Je ovšem nutno dodat, že v drtivé většině firem, které mají spolupráci navázanou, zůstává pouze nesplněným přáním to, že by díky ní přímo získaly nové zaměstnance.

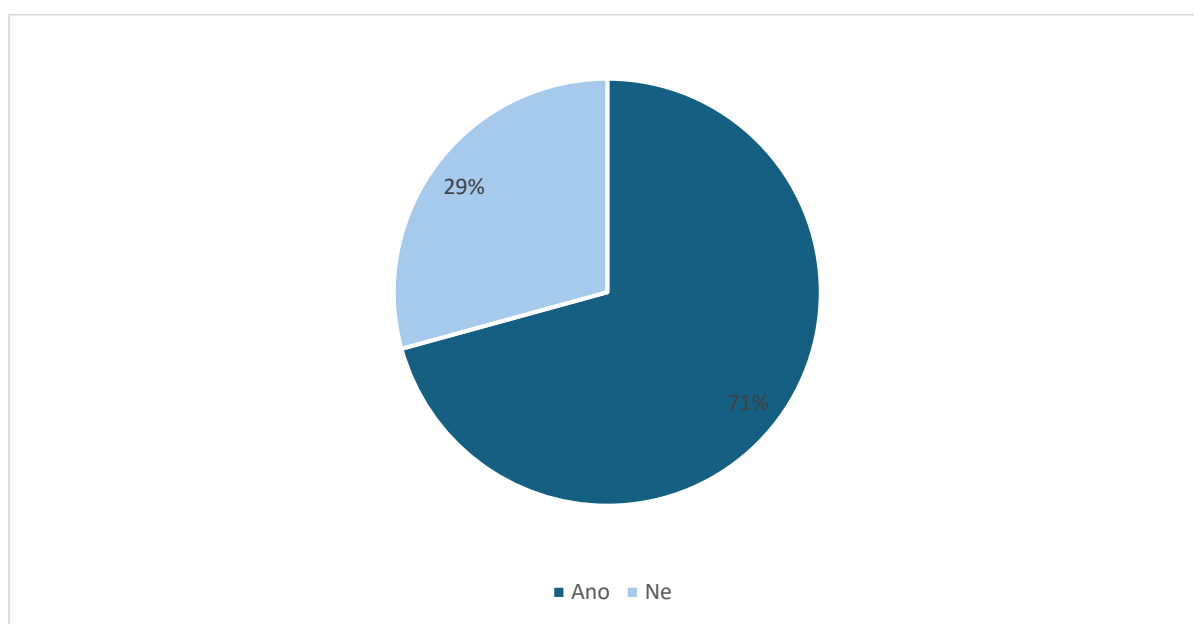
„Při pokusu o spolupráci s UPOL jsme narazili na absolutní nezájem. Chtěli jsme někomu nabídnout brigádu, přímo na katedře, která souvisí s jejich studiem a nic. Ani se pak už neozvali.“

„Spolupráce se školami je. Ovšem z 25 brigádníků přijde potom žádat o zaměstnání tak jeden. Úspěšnost je v tomto ohledu spíše výjimečná.“

„Nemáme moc s kým spolupracovat kvůli absenci technických oborů na zdejší VŠ. Nadějní studenti ze SŠ odcházejí do Brna nebo Ostravy, a to už je zpátky nedostanete. Z Ostravy ještě možná, ale z Brna bez šance. Obrovský rozdíl v platech.“

Dvacet devět (71 %) ze všech 41 navštívených podniků zaměstnává pracovníky, kteří se věnují aktivitám výzkumu a vývoje (dále také „VaV“). V říjnu 2024 pracovalo v navštívených firmách zhruba 220 takových zaměstnanců. Nejčastěji se jednalo o softwarové programátory či vývojáře nebo tvůrce aplikací a inovátory firemních produktů a konstruktéry. Tento poměr se oproti minulým průzkumům výrazně nemění, a to ani v závislosti na navštíveném vzorku firem.

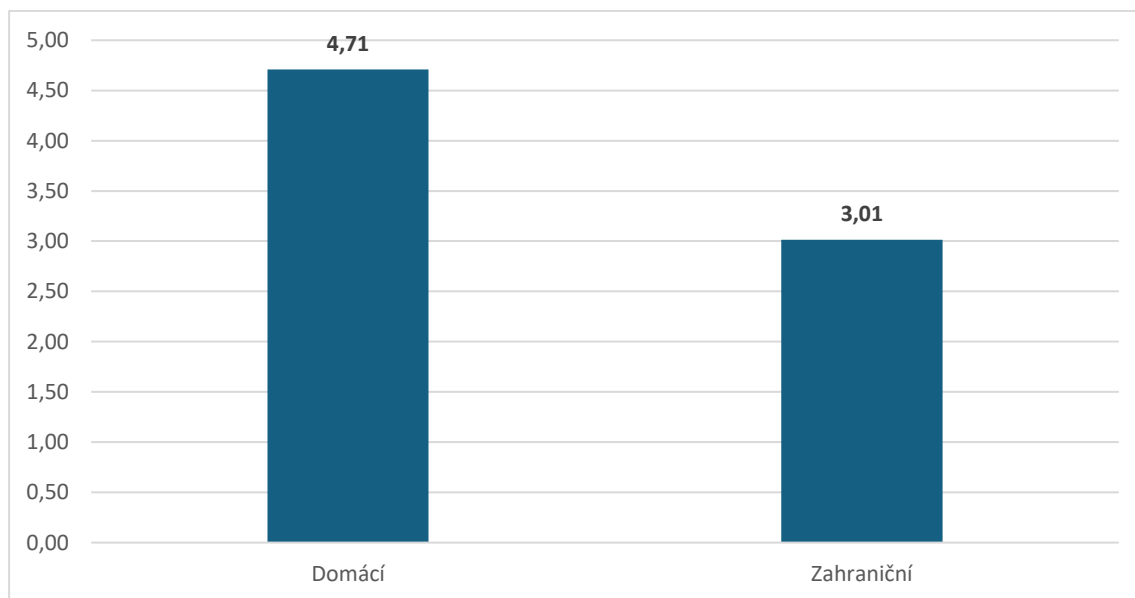
Graf 7 Máte zaměstnance ve výzkumu a vývoji?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Co se oproti minulému průzkumu změnilo je skutečnost, že v tomto vzorku navštívených firem zaměstnávají více pracovníků ve výzkumu a vývoji domácí společnosti (s českým majitelem). V roce 2024 v nich celkově pracovalo 3588 osob, z nich 169 se věnovalo aktivitám výzkumu a vývoje, což představuje téměř 5 pracovníků na 100 zaměstnanců (4,79). V případě zahraničních byl tento poměr nižší (3,01) při celkovém počtu 48 zaměstnanců ve VaV. V průzkumu realizovaném před dvěma lety byla situace opačná, nicméně podobná platila v šetření z roku 2020.

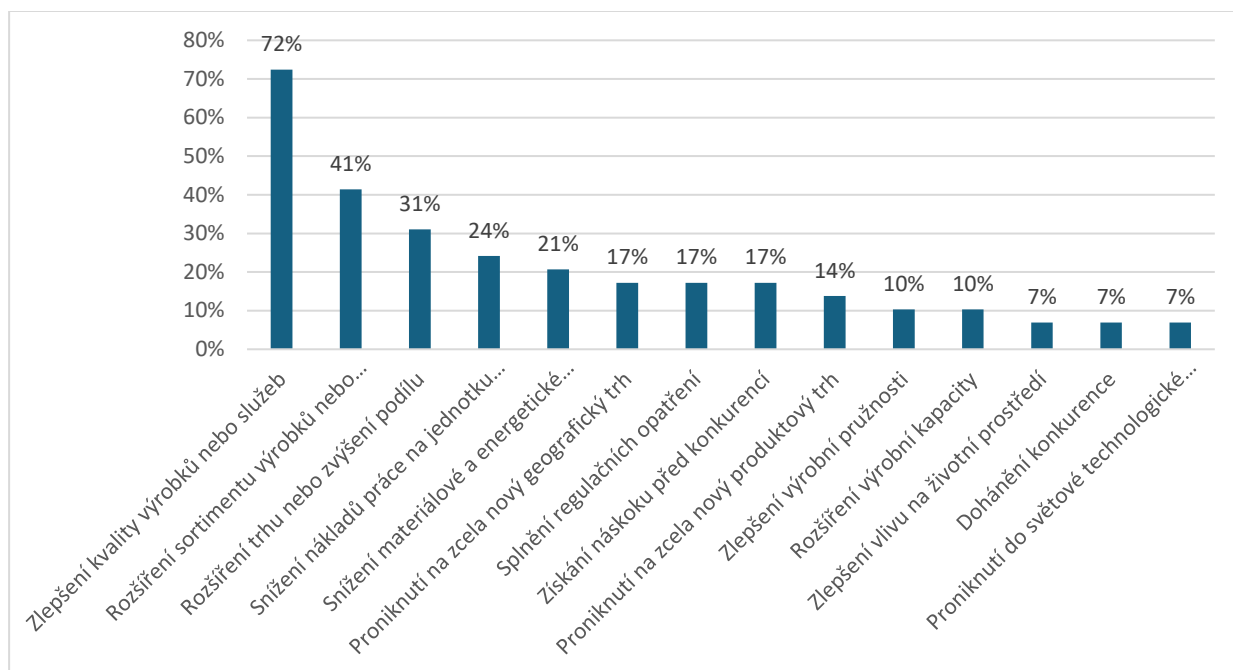
Graf 8 Počet zaměstnanců ve VaV dle vlastnictví firem

Zdroj: Vlastní zpracování.

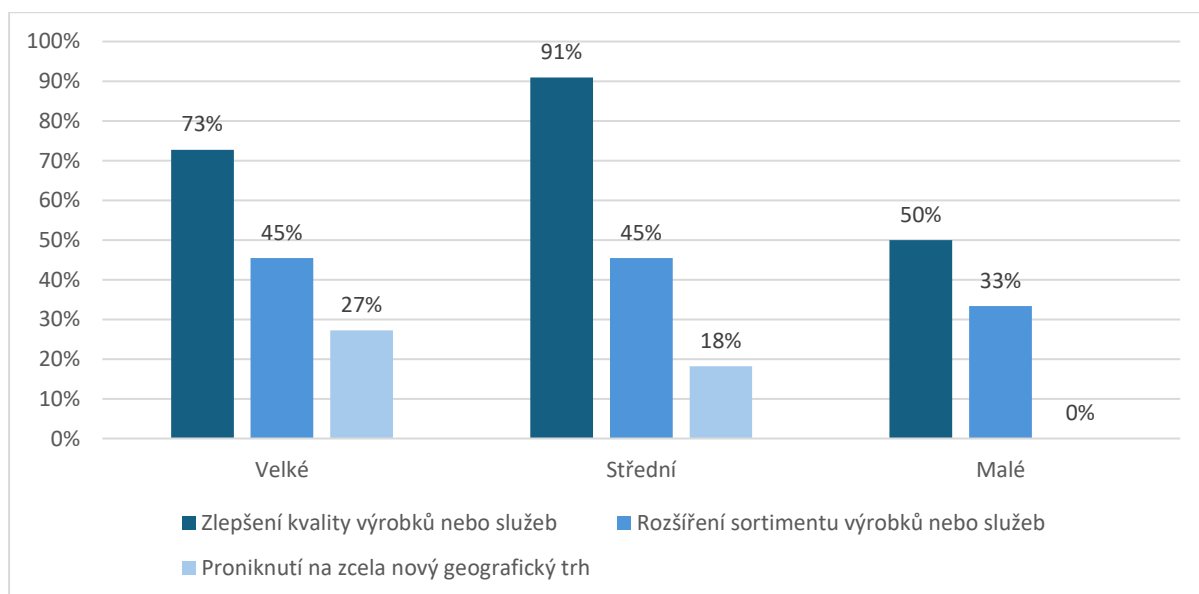
Pozn.: Jde o přepočtení na 100 zaměstnanců.

Za hlavní význam aktivit v oblasti výzkumu a vývoje označilo 72 % podniků zlepšení kvality svých výrobků či služeb, které následovalo rozšíření sortimentu výrobků či služeb (51 %). Třetí nejčastější motivaci představuje snaha o rozšíření trhu či zvýšení firemního podílu na něm. Tak se vyjádřilo 31 % podniků, které mají výzkum a vývoj. Za čtvrtý nejčastější faktor bylo označeno snížení materiálové a energetické náročnosti. Toto pořadí důležitosti VaV aktivit se oproti minulému průzkumu nezměnilo. Pozitivním zjištěním je, že v tomto roce bylo zaznamenáno 17 % odpovědí, které uváděly touhu proniknout na zcela nový geografický trh.

Graf 9 Význam VaV aktivit pro firmu

Zdroj: Vlastní zpracování.

Význam aktivit v oblasti výzkumu a vývoje se oproti celkovým výsledkům příliš neliší ani z pohledu velikostních skupin firem. Tím nejvýznamnějším je zvýšení kvality a služeb. Pro 45 % velkých firem představují tyto aktivity možnost, jak rozšířit svůj sortiment výrobků a služeb. Dvacet sedm z nich by pak rádo proniklo na zcela nový geografický trh, naopak malé společnosti tento motiv neoznačily vůbec. O získání nového trhu by se rádo díky svým novým produktům pokusilo i 17 % středních firem, pro které je zlepšení kvality výrobků nebo služeb zcela zásadním (91 %).

Graf 10 Význam výzkumu a vývoje pro firmy dle jejich velikosti

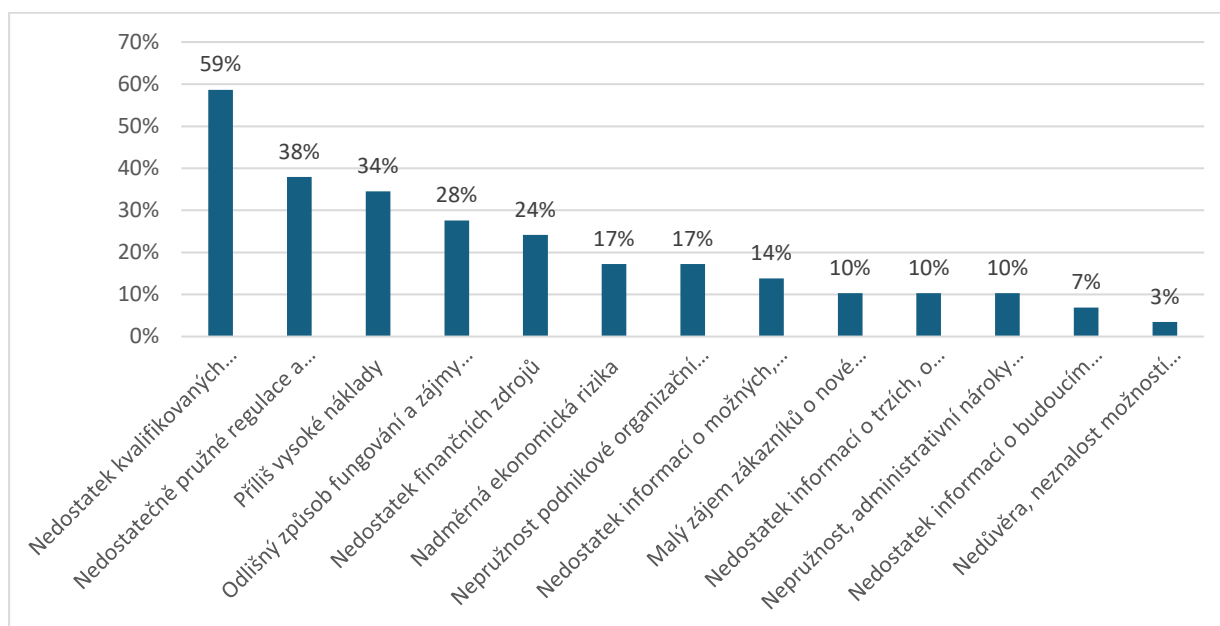
Zdroj: Vlastní zpracování.

Jako hlavní bariéru VaV aktivit uvedla více než polovina dotázaných (59 %) nedostatek kvalifikovaných pracovníků a 38 % také nedostatečně pružné regulace a normy. Oproti minulému průzkumu se rovněž

zvýšil podíl těch, kteří za bariéru označili příliš vysoké finanční náklady (34 %). Dvacet osm procent dotazovaných, kteří realizují aktivity výzkumu a vývoje, rovněž označilo za bariéru odlišný způsob fungování a zájmy veřejného sektoru (vysoké školy, akademie), což souvisí i s faktem, že pouze 12 z 29 firem realizujících aktivity VaV má navázaný nějaký druh spolupráce s tímto sektorem. Firmy v tomto ohledu poukazují na odlišné lhůty, ale i na nezáměr ze strany univerzit.

„Spolupracovat na aktivitách VaV s univerzitami není snadné. Oni mají své lhůty a jiné cíle práce než my. Není snadné toto skloubit.“

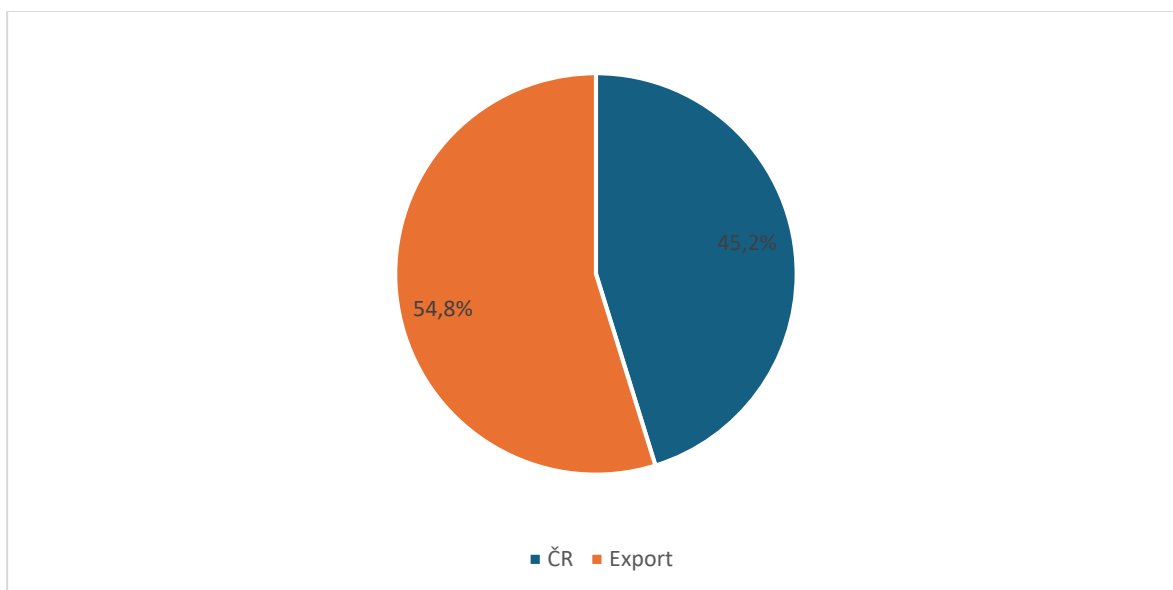
Graf 11 Bariéry VaV aktivit

Zdroj: Vlastní zpracování.

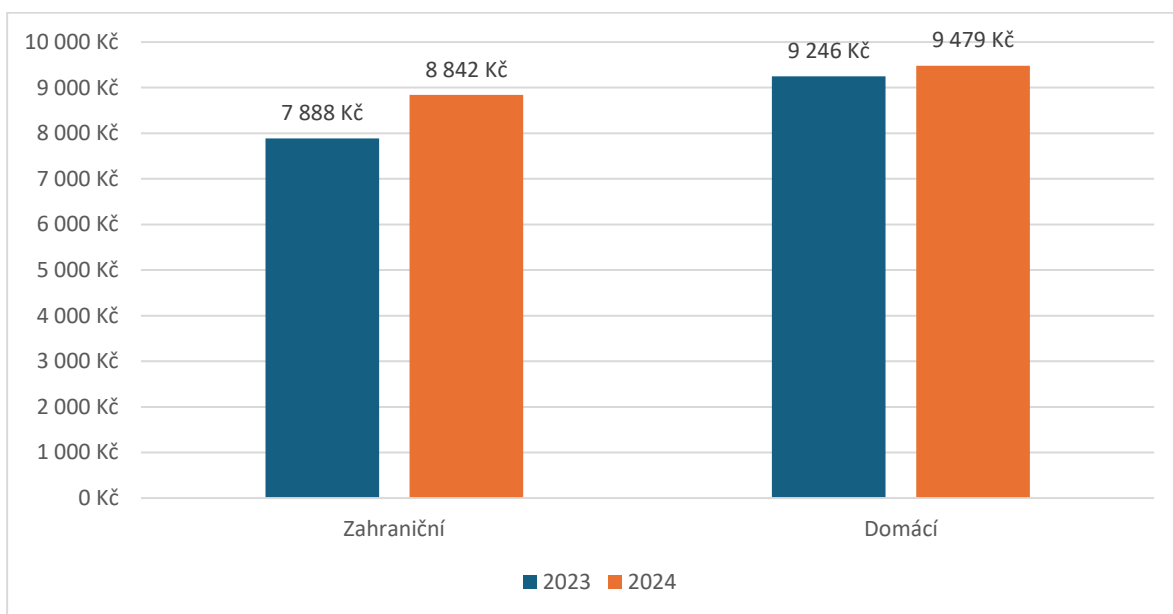
Obrat a export

Jednou z nejdůležitějších charakteristik popisujících úspěšnost firem je jejich schopnost prosadit se na domácích a zahraničních trzích. Celkový obrat zkoumaných podniků v roce 2023 dosáhl 17 134 milionů Kč a odhad na rok 2024 očekává nárůst na 18 321 milionů Kč. Je pozitivní, že firmy odhadují zvýšení celkových obrátů i nadále. Celkem 22 (54 %) z 41 navštívených firem očekává nárůst i v nejbližších letech, což platí ale jen pro čtyři ze sedmi podniků s více než 250 zaměstnanci. Dalších 13 firem očekává v následujících letech z hlediska výše obrátů spíše stagnaci a šest firem počítá s jeho poklesem.

Graf 12 Trhy místních firem

Zdroj: Vlastní zpracování.

Navštívené podniky získaly v roce 2023 více než polovinu svých tržeb (54,8 %) na zahraničních trzích, což v případě velkých firem (250 a více zaměstnanců) představovalo dokonce 80 %. Silnou orientaci na domácí trhy (70 %) naopak průzkum odhalil u středních podniků. Z hlediska exportní orientace je pro místní firmy nejdůležitější trh EU. Dle očekávání se mezi nejdůležitější země dle odpovědí firem řadí sousední Slovensko, Německo, a také Polsko.

Graf 13 Vývoj obrátu firem dle jejich vlastnictví (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování.

Jak bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, oslovené firmy očekávaly z hlediska obrátu za rok 2024 mírný nárůst. Z hlediska vlastnictví firem (Graf 13) je vidět, že tento nárůst očekávají zejména firmy se zahraničním vlastníkem, zatímco ty domácí byly ve svých odhadech střízlivější. V celkovém součtu ale rovněž očekávají nárůst. Domácí společnosti dosáhly v roce 2023 obrátu ve výši 9 246 milionů Kč a pro

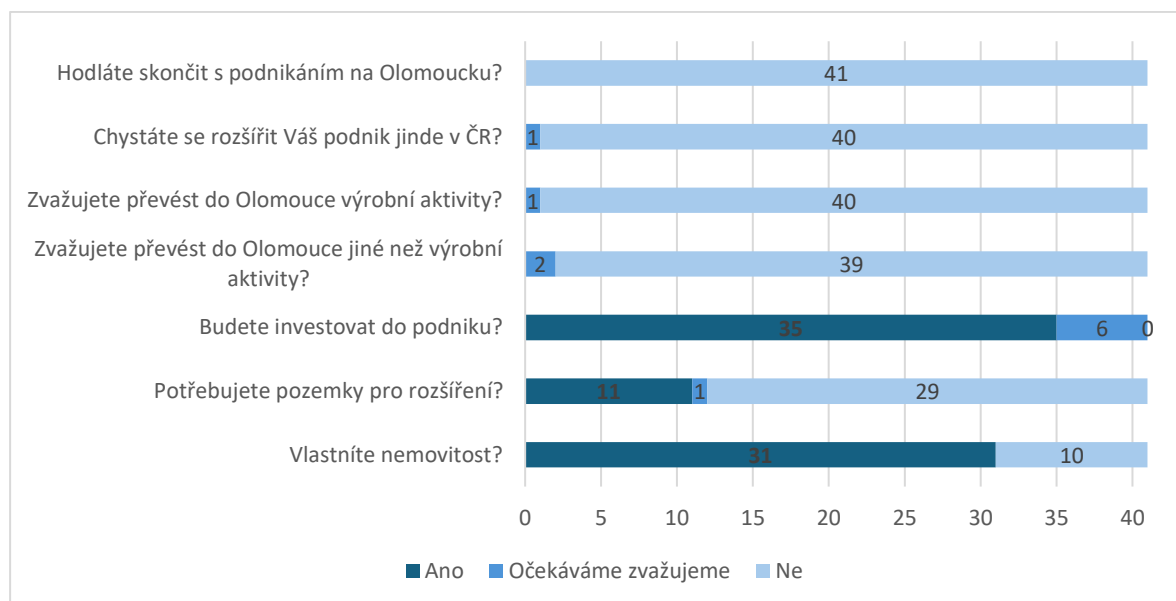
letošní rok očekávají obrát ve výši 9 479 milionů Kč. Zahraniční společnosti už během měsíců července, srpna a září očekávaly nárůst z loňské hodnoty 7 888 milionů Kč na 8 842 mil. Kč.

Ukotvení v regionu

S ukotvením v regionu a místním podnikatelským prostředím přirozeně souvisí otázka nemovitostí pro podnikání. Přibližně tři čtvrtiny navštívených podniků (31) vlastní nemovitost, ve které sídlí, případně mají svou výrobu, zatímco zbývajících deset je v nájmu. Většina z nich v současné době, podobně jako před dvěma lety, nehledá způsoby, jak tuto situaci změnit, a má buď dostatek prostoru ve své současné lokaci, nebo musela plány na rozšiřování pozastavit. Jedenáct podniků by naopak rádo svou výrobu či zázemí rozšířilo, podle svých vyjádření ale narážejí na nedostatek volného prostoru na území města. Jedna firma rozšíření zvažuje. Potvrzuje se tak situace z minulého průzkumu, kdy došlo v tomto ohledu ke změně. V roce 2020 totiž většina firem aktivně nové pozemky hledala, ale už před dvěma lety tomu tak nebylo.

V případě plánovaných investic se situace nemění. To, že firmy i nadále hodlají investovat potvrzuje skutečnost, že kladně na tuto otázku odpovědělo celkem 35 podniků (85 %), přičemž zbývajících šest firem to zvažuje. Záporně se tentokrát nevyjádřila ani jedna společnost. Podobně jako před dvěma lety se ale i tentokrát manažeři ve většině případů nechtěli pouštět do jejich konkrétních vyčíslování, což souvisí s opatrností způsobenou vývojem situace na trhu.

Graf 14 Nemovitosti, investice, expanze

Zdroj: Vlastní zpracování.

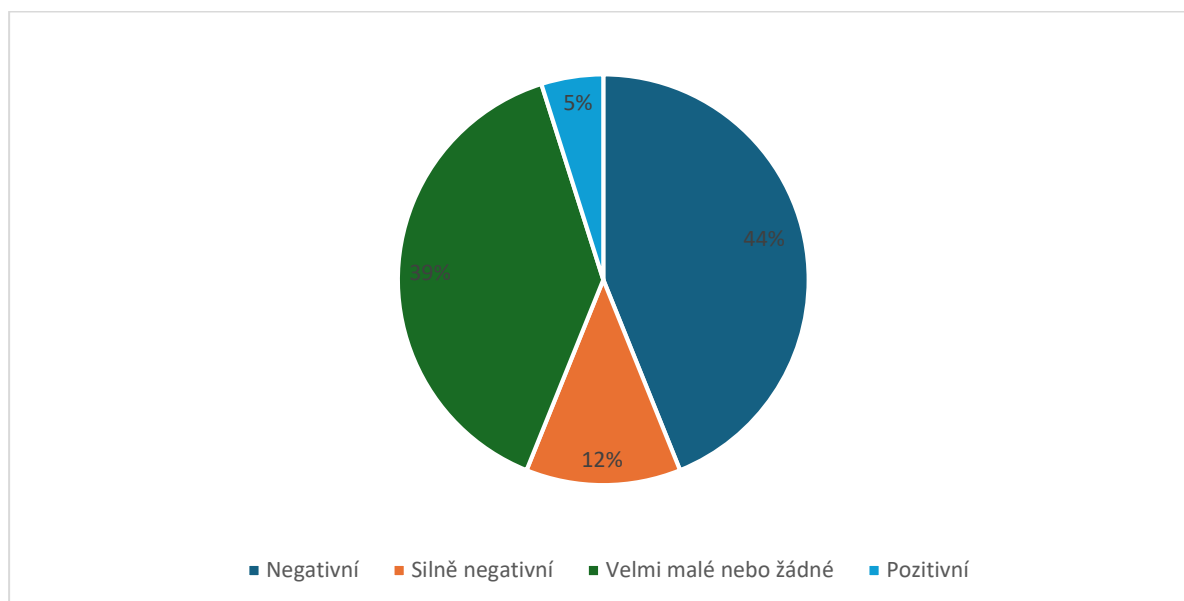
V případě dvou společností je uvažováno o tom, že by firma do Olomouce mohla převést i jiné než výrobní aktivity. Jedna firma pak plánuje, a to dlouhodobě, že by v budoucnosti převedla přímo do Olomouce výrobní aktivity. To z důvodu neustále rostoucích nákladů na přepravu, zejména tu lodní. Na rozdíl od minulých průzkumů se tentokrát ve vzorku firem neobjevily takové, které by chtěly s podnikáním v Olomouci skončit a přestěhovat se jinam. V rozhovorech s manažery firem sice zaznělo, že dostupnost odborně vzdělané (především technicky) pracovní síly je sice například v Brně či Praze lepší, ale v současné době není situace taková, aby vyžadovala přesun firmy.

„Mám už delší dobu plán na to, že přesuneme výrobu z Asie přímo do Olomouce. Prostory bychom na to i měli, ale je to stále běh na dlouhou trať. Klíčová je samozřejmě cena práce, v Evropě se drží jen ta, kde je tlak na čas.“

Dopady Covid-19 a války na Ukrajině

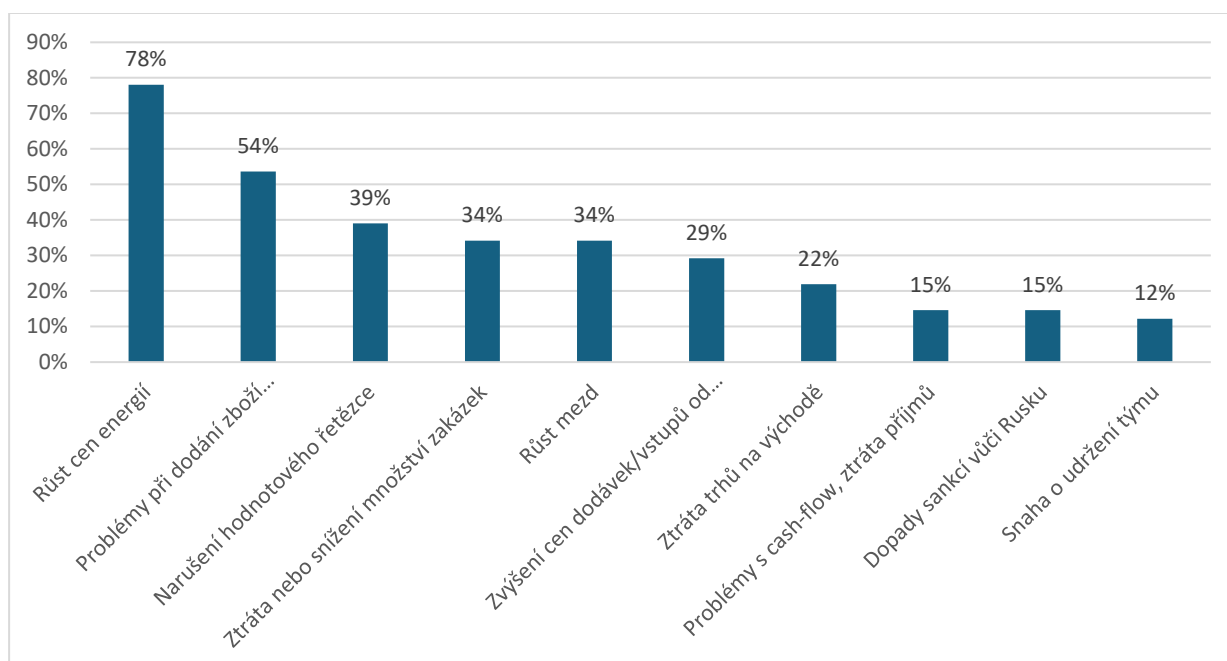
Další otázka se zaměřila na dopady stále probíhající války na Ukrajině, případně jestli se podniky ještě potýkají s následky pandemie Covid-19. Nejvíce firem (44 %) uvedlo, že tyto dopady jsou negativní, ve většině případů jejich odpověď znovu narážela spíše na současný válečný konflikt, přičemž některé firmy zdůrazňovaly, že se nejedná pouze o ten v Evropě, nýbrž že jsou ovlivňovány situací na celém světě – především z hlediska rostoucích cen dopravy. Společnosti svou odpověď často spojovaly především se stále vysokými cenami energií či nákladů obecně. Za důsledek pandemie naopak stále považují přetrvávající problémy v dodávkách zboží a surovin, případně v jejich celkovém nedostatku. Tato situace se navzdory posunu o další dva roky nemění.

Graf 15 Dopady války na Ukrajině (a pandemie Covid-19)

Zdroj: Vlastní zpracování.

Podobně velká skupina (39 %) uvedla, že dopady této krize byly (či stále jsou) velmi malé nebo žádné. Za silně negativní pak dopady současné krize označilo pět firem (12 %), přičemž to byly zejména ty s energeticky náročnými provozami nebo ty, které jsou závislé na dodávkách surovin z Asie. Dvě firmy následně uvedly, že dopady této krize pro ně byly pozitivní, zejména z důvodu podnikání v žádaných oborech či získání možnosti k provedení určitých změn v jejich podnikání. V tomto ohledu jsou výsledky podobné jako v průzkumu před dvěma lety, což firmy v mnoha rozhovorech naznačovaly. Situace se výrazně nezměnila, spíše si na ni už dokázaly zvyknout.

Graf 16 Nejčastější problémy způsobené pandemií Covidu 19 a válkou na Ukrajině

Zdroj: Vlastní zpracování.

Za nejčastější problém způsobený válkou na Ukrajině byl označen nárůst cen energií, který v současné době sice nepokračuje, nicméně nedošlo k žádné úpravě (76 %). Na druhém místě podniky zmiňovaly problémy při dodání zboží zákazníkům (54 %), či celkové narušení hodnotového řetězce (39 %). V podobné míře (34 %) se v tomto průzkumu zmiňovala ztráta nebo snížení množství zakázek, která ale spíše souvisí s aktuální ekonomickou situací na evropském trhu, především v Německu, jejíž dopady začínají pociťovat i české společnosti, které jsou přímo navázány na automotive průmysl.

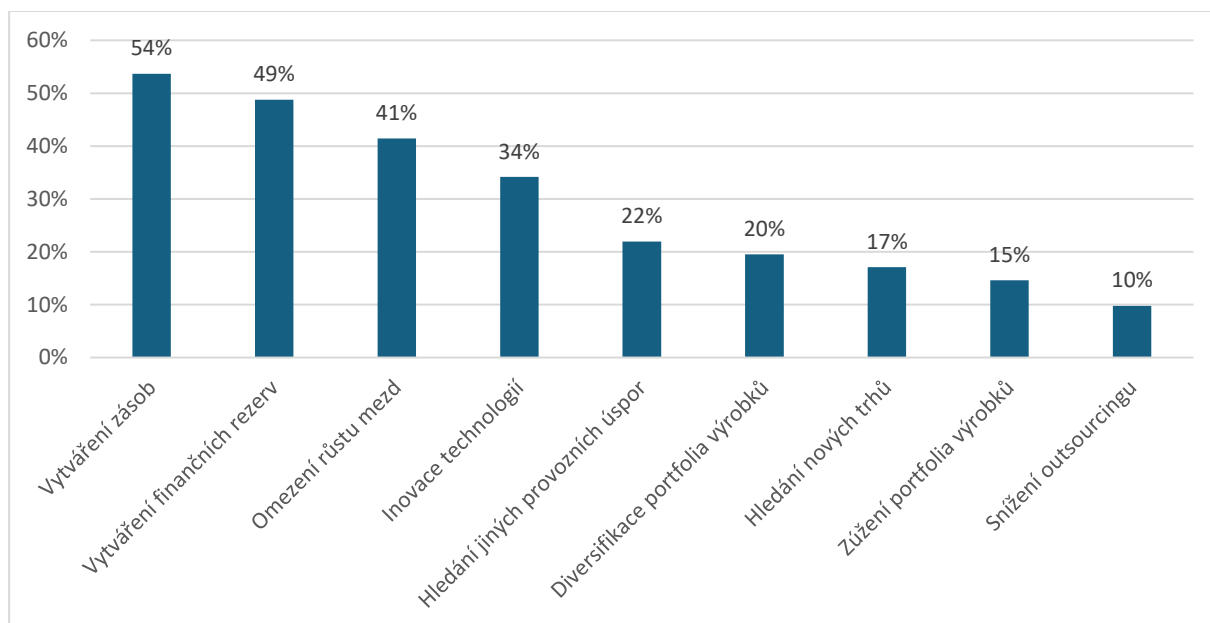
„Ukrajina se projevuje s odstupem, cítíme krach Nové huti v Ostravě, to má na dopravním trhu velký dopad, že nevyrobí a stojí. Nejistota.“

„Před Covidem byla cena za kontejner z Asie zhruba 2500 dolarů, dnes platíme 20 tisíc dolarů. Něco bereme na sebe, něco promítneme do ceny, něco naskladňujeme. Každé tři měsíce jsme museli zdražovat.“

Firmy dále čelí rostoucí ceně práce a požadavkům na zvyšování mezd (34 %), což ale komplikuje zmiňovaná ztráta nebo snížení počtu zakázek, či jejich už tak neúnosný nárůst. Některé společnosti pak v důsledku sankcí proti Rusku přišly o svá odbytiště.

„Na základě sankcí jsme přišly o trh v Bělorusku. Museli jsme ho opustit. České firmy musely odejít, francouzské a německé mohly zůstat. Zajímavé. Hned nás samozřejmě nahradily.“

Více než polovina dotazovaných (54 %) se snaží připravovat na důsledky změn způsobených aktuální situací ve světě vytvářením a držetím větších zásob vstupů, materiálů a komponent, což ovšem podle slov respondentů není snadné, protože pak hrozí, že nevyužitý materiál/zboží zůstanou na skladě i delší dobu. Téměř polovina podniků se snaží vytvářet si finanční rezervy (49 %), s čímž souvisí i mírné omezování růstu mezd (41 %).

Graf 17 Jak se na důsledky války na Ukrajině připravujete?

Zdroj: Vlastní zpracování.

Sociální odpovědnost

Podobně jako v minulém průzkumu i ten současný obsahoval otázku na to, zda se společnost věnuje aktivitám „společenské zodpovědnosti (corporate social responsibility)“. Z obdržení odpovědí jednoznačně vyplývá, že firmy jsou v tomto ohledu vysoce aktivní. Kladně totiž odpovědělo 34 (83 %) z nich. V tomto ohledu se druhy podpory nemění a nejčastěji se jedná o podporu různých sociálních podniků, sportovních či kulturních akcí.

„Podporujeme různé charitativní akce na území města Olomouce. Chceme, aby ze zisků našeho podnikání mělo něco i město, kde žijeme a pracujeme.“

„Sponzorujeme některé sportovní organizace, nedávno jsme zaplatili nové dresy basketbalovému družstvu.“

„Dvakrát ročně podporujeme různé školky, ústavy a další. Poskytovali jsme dotace na asistenční vozy pro tělesně postižené. I přesto, že jsme měli dva roky ztrátové.“

Náměty pro podporu podnikání

Součástí tohoto průzkumu byla nově i možnost navržení společných aktivit, které by mohly firmy s městem realizovat za účelem zlepšení podnikatelského prostředí v Olomouci.

Mezi nejzajímavější návrhy uvedené zástupci podniků patřily především následující:

- Společné řešení ubytování a péče o zahraniční pracovníky

„Pomohlo by nám, kdyby bylo město schopno zorganizovat jednání (a hlavně pak i realizaci) k tématu ubytování zahraničních pracovníků. Všichni, kdo potřebujeme dělnické profese, dobře víme, že bez zahraničních pracovníků se neobejdeme. A potřebujeme jim poskytnout ubytování, které musí být odpovídající a ideálně někde v blízkosti zaměstnání.“

„Problém s ubytováním zahraničních zaměstnanců by mohla vyřešit buď výstavba ubytoven, které by byly alespoň trochu slušné, protože momentálně je to byznys, který kvete na černo. V soukromých rukách to není ideální.“

„Zahraniční pracovník potřebuje i nějakou asistenci. Často nezná jazyk, vyžaduje pomoc u lékaře na úřadech a podobně.“

„Pokud by vznikly lepší ubytovny, město by těžilo i z důvodu soustředěné koncentrace těchto osob na jednom místě – větší přehled ze zdravotně sociálního hlediska.“

- **Školení pro firmy**

„Ocenili bychom, kdyby město mohlo zorganizovat pro podniky školení na téma současných požadavků a předpisů především ze strany Evropské unie, se kterými hlavně malé podniky bojují (např. uhlíková stopa, apod.)“

- **Společná setkání a jednání**

„Bylo by přínosné, kdyby město zorganizovalo jednání, kde by se řešilo třeba to, jak udržet mladé lidi a studenty v Olomouci i po skončení jejich studia. Zřejmě vznikl dojem, že Olomouc už je malé město, a pokud chcete sehnat bydlení a slušný plat, musíte jít pryč.“

„Pokud by byla nějaká skupina k dopravě, jak se plánují opravy nebo jak to obecně funguje, tak k tomu bychom měli co říct.“

V této části rozhovoru byly firmy tradičně dotázány, jaké typy podpory podnikání by od radnice (a veřejného sektoru obecně) přivítaly, nebo jaké jsou v tomto směru jejich zkušenosti. Podniky byly většinou spokojeny s tím, že město do soukromého sektoru negativně nezasahuje. Náměty na podporu podnikání se pak většinou týkaly fungování státní správy, dopravy, školství či přístupu k místním firmám.

Fungování veřejné správy

- Problematické je trvání stavebního řízení. Probíhá strašně dlouho a všechno komplikuje.
- Urychlete stavební řízení. Na povolení o rozšíření provozu jsme čekali tři roky. Za tu dobu pochopitelně pominuly důvody, proč jsme se chtěli rozšířit a o zakázky, které byly motivací, jsme přišli.
- Považuji za nepřijatelné, že platy ve státní sféře jsou vyšší než v soukromém sektoru. Toto nevysílá dobrý signál.
- Nečekáme žádnou velkou podporu při našem podnikání, ale bylo by hezké, kdyby nám alespoň úřady zbytečně nekomplikovaly život.
- Nebylo by možné, aby jeden den úřad fungoval třeba od 16:00 do 20:00? S tím, že v těch ostatních by se to kompenzovalo? Lidé pracující ve fabrikách nemají příliš možností, kdy si mohou dojít na úřad.
- Pro zaměstnance je frustrující, když přijdou v pátek ve 12 hodin na úřad a tam se dozvědí, že už se nepracuje. Vedení firmy si může čas vyčlenit a pak napracovat, ale člověk pracující ve výrobě těžko.

Doprava

- Nemám pocit, že by se od minulého průzkumu cokoliv zlepšilo. Mnoho se nezměnilo, ale je pravdou, že se situace nezhoršuje. To musíme brát jako pozitivum.
- Dopravní situace ve městě je kvůli neustálým uzavírkám nepříjemná. Olomouc nebude mezi českými městy výjimkou, ale bylo by hezké, kdyby se opravy lépe plánovaly a logicky na sebe navazovaly.

- Co nejdříve vybudovat obchvat na Šternberk. Těžká doprava jezdí do centra. Tam pořád jezdí souvislá fronta aut, že se tam nedá přejít silnici. Současným stavem trpí také silnice 3. a 4. třídy.

Bydlení

- Dostupnost bydlení je pořád problém. Ti mladí lidé potřebují dostupné bydlení. Nemohlo by se zjednodušit firmám, aby si mohli postavit firemní byty? Bylo by to v Olomouci možné?
- Bytová výstavba stagnuje. Přitom je to zcela zásadní pro rozkvět města. Pak se nesmíme divit, že nám mladí lidé utíkají.

Vztah města a místních firem

- Lepší komunikace. Není přece možné, abychom se o opravě komunikace a její uzavírce před naším areálem dozvěděli večer předem, když tam dělníci rozstavují cedule se zákazem vjezdu apod. Ocenili bychom dřívější informaci, abychom se mohli zařídit.
- Bylo by dobré, kdyby výsledky tohoto průzkumu město skutečně reflektovalo. Působí to tak, že se jednou za dva roky zeptají, ale nechovají se podle toho. Ale to už jsem říkal minule.
- Větší podpora malých firem. Ocenili bychom zájem ze strany města v tom ohledu, že by se k nám přišel někdo podívat, aby věděl, co v Olomouci je za podniky. Nemám pocit, že to město ví.
- Lepší komunikace při změnách jízdnicích řádů – je nás více v průmyslové zóně, tak by se to mohlo zohlednit.

Celkový pohled na Olomouc

Na závěr byli zástupci podniků požádáni, aby uvedli nejdůležitější přednosti a nedostatky Olomouce. Zde je výčet toho, co bylo zmíněno.

Jako nejčastější pozitivní aspekty místního podnikatelského prostředí firmy uvedly:

- Olomouc má velmi dobrou polohu v rámci České republiky a je díky tomu dobře dostupná ze všech směrů.
- Z hlediska života je Olomouc naprosto dokonalé město. Žije se tu výborně.
- Přítomnost UPOL se pozitivně projevuje na náladě ve městě. Mladší lidé jsou obecně více spokojenější.
- Fungování Okresní hospodářské komory Olomouc se za poslední roky obrovsky zlepšilo. Mám pocit, že tato instituce supluje město a když máme nějaký problém, obracíme se přednostně sem.
- Služby ve městě fungují velmi dobře a díky tomu se nám zde dobře podniká i žije.
- Nejsme v Praze a máme tak nižší náklady na pracovní sílu. Výhodou je ovšem komornější prostředí, kdy u nás například pracují celé rodiny.
- Stále se zlepšující dostupnost do Prahy (a díky tomu i do celého světa).
- Ve městě je bohatá nabídka kulturního i sportovního vyžití.
- Ještě se nám nestalo, že by se tady zahraničním partnerům nelíbilo. Město je reprezentativní a dělá nám dobrou vizitku.

- Naši zákazníci jsou doslova nadšení, kolik je ve městě hospod a barů. Jsou také spokojeni s kvalitou hotelů.
- Oproti situaci před několika lety se výrazně zlepšila kvalita restaurací.
- Přítomnost průmyslové zóny.
- Z hlediska podnikatelských příležitostí kvitují výstavbu skladovacích prostor v okolí města.
- Fungující spolupráce se středními školami, především jeden pan ředitel pochopil, jak má celá věc vypadat a aktivně nám sám volá a nabízí spolupráci.
- Dobře fungující protipovodňová opatření – pokračovat v této práci.

Jako nejčastější negativní aspekty místního podnikatelského prostředí firmy uvedly:

- Nepořádek od kamionů v okolí průmyslové zóny.
- V Olomouci se špatně parkuje, což MP naprosto nereflektuje. Není přece možné, že když nám přijede do firmy řemeslník provést opravu, dostane do pěti minut pokutu, když vybaluje věci.
- Absence cyklostezky až k průmyslové zóně.
- Vysoká cena nového bydlení.
- Absence volných ploch pro podnikání.
- Dopravní infrastruktura neroste úměrně počtu lidí.
- Nadměrná byrokracie. Jednomu úředníkovi se něco nelíbí a zasekne se na tom celý projekt a práce mnoha lidí.
- Nedostatečná komunikace ze strany města a celková informovanost
- Technické služby nefungují tak, jak by měly. Po stížnosti pouze vykáží cestu, ale nápravu nesjednají.
- Olomouc je univerzitní a úřednické město. Lidé, kteří by pracovali ve výrobě, chybí.
- Výstavba bytů ve městě absolutně nefunguje.
- Žijeme z historie. V porovnání s Itálií a Španělskem budeme mít obrovský problém, protože oni nemají problém s pracovní silou. Co my dokážeme nabídnout navíc do budoucna?
- Spolupráce s UPOL se nedá srovnávat s tou, jakou máme třeba s VUT nebo jinými technickými univerzitami.
- Absence obchvatu od Globusu, aby tranzit nejezdil do centra.
- Firmám chybí kompletně dobudovaná dopravní infrastruktura. Hlavně obchvaty.
- Byrokracie, všechno dlouho trvá, schvalovací řízení, než to povolíme, tak ti, co to rozjeli, jsou v důchodě.

Průzkum podnikatelského prostředí v Olomouci 2024

- Velké zdanění práce v ČR, daňové zatížení firem. I to brání vyšším mzdám.
- Stav komunikace na Sladkovského ulici. Už to trvá řadu let, chtělo by s tím něco udělat.
- Malá podpora technického školství.
- Město jedná z pozice síly a není přístupno jednání.
- Omezuje nás územní plán, především nehotový dodatek č.10. Projektantům a developerům kvůli tomu stojí projekty za miliardy.
- Malá otevřenost města zahraničním pracovníkům.

4. Seznam použitých zkratk

EU	Evropská unie
Kč	Koruna česká
MHD	Městská hromadná doprava
PPP	Průzkum podnikatelského prostředí
PZ	Průmyslová zóna
UPOL	Univerzita Palackého v Olomouci
VaV	Věda a výzkum
VUT	Vysoké učení technické v Brně